

Kvasetska I.A.

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

SEBASTIAN WILLIBALD SCHIESSLER IN CONTEXT OF HISTORY OF PRE-SCHOOL EDUCATION IN WESTERN UKRAINIAN LANDS

Summary

The article focuses on the issue of origin and development of first pre-school educational facilities in Western Ukraine in the late 1830s – early 1840s, place and role in this process of senior military commissar Sebastian Willibald Schiessler. It has been established that thanks to him first pre-school educational facilities were founded in Western Ukrainian lands, namely in 1839 in the village of Soroky (at present village of Soroky-Lvivsky in Pustomyty district) and in 1840 in the city of Lviv. The materials researched unfold main milestones of Sebastian Willibald Schiessler's military history, his literary, artistic and philanthropic activity. His contribution as an organizer of educational process in first Galician ore-school facilities has been specified. Peculiarities of applying theoretical and practical methodological developments of L. Himani, Ya.-V. Svoboda, F.-V. Froebel by Sebastian Willibald Schiessler have been researched.

Keywords: pre-school educational facility, police service, public pre-school society, methodological recommendations, educational process.

УДК 378.016:371.11

РОЗВИТОК НАВИЧОК ПУБЛІЧНОГО МОВЛЕННЯ У МАЙБУТНІХ КЕРІВНИКІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНІХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Киричок І.І., Боровик Н.М.

Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя

Схарактеризовано публічний виступ як жанр різновиду мовленнєвої діяльності, виокремлено основні складові структури публічного мовлення у майбутніх керівників загальноосвітніх закладів. У структурі публічного мовлення майбутніх керівників схарактеризовано такі компоненти: когнітивний, комунікативно-операційний, експресивний. Предметом дослідження авторів є аналіз результатів констатуючого експерименту, зокрема, критерії, показники та рівні сформованості навичок публічного мовлення у майбутніх керівників загальноосвітніх закладів. На констатувальному етапі дослідження у майбутніх керівників експериментальної групи виявлено три рівні сформованості вмій та навичок публічного мовлення: емпірично-інтуїтивний (низький) рівень; репродуктивний (середній) рівень; реконструктивно-творчий (високий) рівень сформованості вмій та навичок публічного мовлення. Визначено основні умови формування навичок публічного мовлення майбутніх управлінців.

Ключові слова: майбутній керівник загальноосвітнього закладу, публічне мовлення, мовленнєва діяльність, рівні сформованості навичок публічного мовлення.

Постановка проблеми. Процес очевидних змін, які відбуваються на початку ХХІ століття в економічній, політичній, духовній, освітній сферах, гостро ставить перед колективами вищих навчальних закладів відповідальне завдання – необхідність не тільки здійснювати професійне навчання, а й виховувати грамотних, духовно збагачених, національно свідомих фахівців, рівень знань яких відповідав би зростаючим до них вимогам суспільства. Потреба в розв'язанні важливих соціально-економічних і культурно-просвітницьких проблем ставить нові вимоги до мовної освіти й мовленнєвої підготовки майбутніх керівників у вищій школі, оскільки обов'язковою умовою успішної навчальної і майбутньої фахової діяльності управлінців є знання логічних основ різних видів спілкування, володіння культурою ділового, професійного мовлення, без якого неможлива продуктивна діяльність керівника закладу.

Уміння впевнено виступати перед іншими людьми, переконувати в своїй точці зору –

обов'язковий навик для кожної публічної людини, особливо керівника закладу, який хоче домогтися успіху в професійній діяльності. На жаль, проблемі формуванню вмій та навичок публічних виступів дуже мало приділяється уваги у вищих навчальних закладах, які готують працівників освітньої галузі.

Аналізуючи виступи керівників закладів освіти, можна помітити, що більшість з них, як правило, характеризуються високою залежністю від конспекту, невмінням зацікавити аудиторію, високим рівнем хвилювання, який негативно позначається на якості виступу. Нерідко ми зустрічаємося з таким явищем, коли оратор лише доповідає зміст свого виступу, намагаючись інформаційно наситити слухачів, що не створює ситуацію внутрішнього монологу, співроздумів з аудиторією.

Низка досліджень показують переважно невисокий рівень комунікативної компетентності керівників. Тому необхідно внести істотні зміни в зміст підготовки майбутніх керівників у

ВНЗ, в цілі, методи і технології роботи з метою розв'язання проблеми формування вмінь та навичок публічного мовлення майбутніх управлінців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Про визнання важливої ролі культури спілкування, ділового мовлення у формуванні особистості свідчить постійне висвітлення цих питань науковцями, методистами, письменниками, громадськими діячами (Б. Антоненко-Давидович, Н. Бабич [1], І. Білодід [3], Л. Власов, І. Вихованець, М. Дороніна, М. Зубков [8], М. Каган, Г. Кацавець, Г. Кисіль, А. Коваль [11], І. Кочан, П. Мовчан, Н. Обозов, О. Пазяк, Л. Паламар, О. Пономарів, В. Русанівський, О. Сербенська, Л. Струганець та ін.). У їхніх працях привертається увага до мовної поведінки особистості, подаються рекомендації щодо правильного слововживання, використання мовних засобів відповідно до умов спілкування, засвоєння норм літературної мови, розглядаються складні випадки російсько-українського перекладу.

Проте проблема мовленнєвої підготовки майбутніх керівників навчальних закладів є досить актуальною. Методика викладання української мови у вищій школі, формування професійного мовлення майбутніх фахівців перебуває нині на початковому етапі свого становлення. Курс «Ділова українська мова», який запроваджено у вищих навчальних закладах України, не може задовольнити нагальні потреби суспільства у вихованні національної еліти, в підготовці фахівців, які вільно володіють українською мовою, вмільо користуються нею в усіх сферах, особливо в офіційно-діловій та професійній.

Усвідомлюючи актуальність означеної проблеми, дослідники (Л. Барановська, Г. Берегова, М. Вахницька [5], О. Гоголь, Л. Головата, Є. Климкіна [10], Н. Костиця [12], М. Лісовий [13], Л. Лучкіна, В. Момот, Т. Окуневич, Е. Полатай, Л. Романова, Т. Рукас, Н. Тоцька та ін.) пропонують різноманітні педагогічні технології формування культури ділового, професійного мовлення студентів у вищих навчальних закладах України.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Водночас, окремі важливі аспекти методики формування професійного мовлення майбутніх фахівців залишаються недослідженими. Не була предметом окремого вивчення проблема формування навичок публічного мовлення майбутніх керівників, для яких уміння володіти словом є обов'язковим компонентом управлінської діяльності.

Отже, об'єктивна необхідність розв'язання проблеми формування вмінь та навичок публічного мовлення у майбутніх управлінців, з одного боку, і відсутність дослідження, де б цілісно розглядалась ця проблема, з другого, зумовили вибір теми «Розвиток навичок публічного мовлення у майбутніх керівників ВНЗ».

Формулювання цілей статті: аналіз результатів констатуючого експерименту, зокрема, критеріїв, показників та рівнів сформованості навичок публічного мовлення у майбутніх керівників ВНЗ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Публічний виступ, як жанр різновиду мовленнєвої діяльності, відрізняється своєрідними ознаками, а саме здатністю реалізувати систему мислен-

нєво-мовленнєвих дій – ефективно комбінування форм логічно-образного мислення та мовних засобів вираження. Виконуючи соціально-організаційну (засіб агітації) та культурно-освітню (формування громадської думки) функції, він є видом громадсько-політичної та професійної діяльності, мета якої – інформувати та переконувати аудиторію засобами живого слова.

Фахівець, професія якого пов'язана з необхідністю виступати з доповіддю, зокрема керівник загальноосвітнього закладу, повинен вмільо відбирати фактичний матеріал для формування доповіді, адаптуючи його до потреб та інтересів аудиторії; організувати послідовність його викладу; формулювати тему, мету, а також дбати про високий рівень культури мовлення та спілкування в цілому.

Публічний виступ (ораторська мова) – це особлива форма мовної діяльності, націлена на інформування і надання бажаного впливу (переконання, наснаги, навіювання і т.д.) на слухачів в умовах безпосереднього спілкування [15, с. 27]. Щоб стати хорошим оратором необхідно багато працювати над собою, своєю мовою, жестами та мімікою.

Ефективний публічний виступ повинен мати комунікативну спрямованість, інформативність, логічність і цілісність. Крім того, він має бути цікавим, що пов'язано з фактором вмотивованості повідомлення для слухачів.

Науковці розглядають публічне мовлення як процес володіння нормами літературної мови, фаховою термінологією і стандартизованими мовленнєвими конструкціями освітньої галузі, здатність використовувати мовні засоби відповідно до мети й ситуації спілкування [2].

У структурі публічного мовлення майбутніх керівників науковцями виокремлено такі компоненти:

1. Когнітивний – знання норм сучасної української літературної мови (орфоепічних, акцентних, лексичних, синтаксичних, морфологічних, стилістичних, орфографічних тощо), фахової термінології.

2. Комунікативно-операційний – уміння використовувати мовні засоби відповідно до мети, умов, ситуації спілкування; володіння базовими професійно-мовленнєвими уміннями, необхідними для майбутнього керівника.

3. Експресивний – володіння екстралінгвістичними засобами спілкування (мелодика, фразовий наголос, паузи, ритм, тембр, темп і сила голосу) [10, с. 121].

Під час наукового пошуку нами визначено рівні сформованості навичок публічного мовлення у студентів – майбутніх керівників закладів освіти. У критерії їх оцінювання було закладено такі показники, які складають основу публічного мовлення:

1. Нормативність, лексичне багатство, образність мовлення та використання засобів логіко-емоційної виразності читання під час усних висловлювань, яке характеризується передусім розумінням специфіки основних ознак культури мовлення (виразність, доречність, правильність, багатство (різноманітність), образність, експресивність) та визначається вмінням використовувати засоби логіко-емоційної виразності під час усних висловлювань.

2. Досконале володіння технічними показниками виразного мовлення та виразно-сценічна компетенція, яка передбачає здатність студентів під час усних висловлювань володіти технічними показниками виразного мовлення (дихання, голос, дикція, інтонація, темп, тембр тощо).

3. Використання в мовленні невербальних засобів виразності, яке передбачає наявність у майбутніх керівників умінь вільного та невимушеного володіння позамовними або екстралінгвістичними засобами виразності, передачу їх під час публічного виступу.

На констатувальному етапі дослідження у майбутніх керівників ЗНЗ експериментальної групи виявлено три рівні сформованості вмінь та навичок публічного мовлення у студентів:

1. Емпірично-інтуїтивний (низький) рівень характеризується відсутністю системних знань, бідним словниковим запасом студента, частими випадками неправильного слововживання, фрагментарним відтворенням мовного матеріалу, значним порушенням орфоепічних і акцентних норм літературної мови, невмінням використовувати засоби логіко-емоційної виразності під час усних висловлювань, невмінням реалізовувати мовленнєві дії, характерні для управлінської діяльності. Характерними особливостями цього рівня є низька мовна свідомість майбутніх керівників, відсутність прагнення удосконалити власне мовлення.

2. Репродуктивний (середній) рівень визначається знаннями граматики й стилістики здебільшого в теоретичному аспекті, здатністю з помилками й неточностями давати визначення понять; відхиленнями менше ніж на 50% від акцентних, орфоепічних, орфографічних, пунктуаційних норм літературної мови; нездатністю в окремих ситуаціях використовувати засоби логіко-емоційної виразності під час усних висловлювань; незначною невідповідністю мовних засобів меті й ситуації мовлення. Проблеми з налагодженням спілкування у магістрів виникають переважно через недостатній словниковий запас.

3. Реконструктивно-творчий (високий) рівень сформованості публічного мовлення студентів передбачає наявність глибоких і міцних знань з мови, їх застосування в різних ситуаціях, при цьому майбутній керівник може припускатися незначних огріхів в усному висловлюванні; сформованість навичок монологічного висловлювання, вміння вести діалог; наявність естетичних зовнішніх засобів, техніки та культури мовлення; свідоме ставлення до мови взагалі, бажання вдосконалити власне мовлення.

Щоб здобути вихідні дані, які характеризують рівень сформованості навичок публічного мовлення майбутніх керівників ЗНЗ, нами було проведено експеримент на базі Ніжинського державного університету імені Миколи. Експериментом був охоплений 31 магістр експериментальної групи спеціальності «Освітній менеджмент» факультету психології та соціальної роботи. На констатувальному етапі експерименту нами були застосовані наступні методики: «Визначення понять», «З'ясування пасивного словникового запасу», «Визначення активного словникового запасу»; анкета «Публічне мовлення у професійній діяльності».

Зазначені методики діагностики публічного мовлення показали рівень розвитку мовлення

студентів, багатство їхнього словникового запасу, рівень мовної компетентності. Також за допомогою даних методик можна визначити ставлення до публічних виступів, рівень розвитку ораторських здібностей майбутніх керівників, визначити проблему їхнього страху публічного виступу перед аудиторією.

Проаналізуємо результати проведеного експерименту.

Методика «Визначення понять». Студент повинен уявити ситуацію, наприклад, зустріч з людиною, яка не знає значення жодного слова. Майбутній керівник повинен пояснити кожне з них, щоб співрозмовник зрозумів, про що йде мова. За кожне правильне визначення слова респондент отримував по одному балу. На визначення кожного слова відводилося по 30 сек. Якщо упродовж цього часу майбутній керівник не зміг дати визначення запропонованого слова, то пропонувався наступне слово.

Максимальна кількість балів, яку міг отримати студент за виконання цього завдання, – 10, мінімальна – 0. У результаті проведення експерименту підраховувалася сума балів, отриманих респондентом за визначення всіх 10 слів з вибраного списку.

При проведенні цього дослідження майбутні керівники отримали досить високі результати. У 56,1% опитуваних виявлено високий розвиток мовленнєвих здібностей, оскільки вони вільно володіли поняттями. Студенти досить точно пояснювали значення кожного слова, робили це вдумливо, підбираючи відповідні слова. Також варто зауважити, що респонденти намагалися використовувати ділову лексику, оперували науковими поняттями. Ця група студентів не боялася виступати перед аудиторією, поводитися перед слухачами вільно та невимушено. 31,1% респондентів продемонстрували середній рівень розвитку вмінь та навичок публічного мовлення. У мовленні цих студентів відчувалося прагнення до пояснення усіх слів, спостерігалася деяка зніяковілість у їхніх виступах перед аудиторією (непослідовність у викладенні думки, окремі утруднення в імпровізаційному мовленні щодо тлумачення слів). У 12,8% опитаних визначено низький рівень розвитку вмінь та навичок публічного мовлення. У поясненні багатьох слів виникали труднощі. Спостерігалися проблеми при публічному мовленні цієї групи студентів: страх перед аудиторією, нечітка дикція, невміння послідовно викласти думку, відсутність натхнення у голосі, тихий голос, брак слів у потрібний момент мовлення.

У методиці «З'ясування пасивного словникового запасу» як стимулюючий матеріал студентам пропонувалися ті ж самі п'ять наборів слів по десять слів в кожному, які були використані в попередній.

Процедура проведення була такою: респондентам зачитувалося перше слово з першого ряду – «міцний» і пропонувалося з наступних рядків вибрати слова, відповідні до нього за змістом, що складали з даним єдину групу, визначену одним поняттям (жилавий, дебелий). Кожен наступний набір слів повільно зачитувався з інтервалом між кожною вимовою слова в 1 секунду. Під час прослуховування груп слів студент

повинен вказати те слово з групи, яке за змістом стосується вже почутого. Наприклад, якщо він раніше почув слово «кремезний», то з другої групи респондент повинен вибрати слово «розважливий», що становить з першим поняттям «характеристику особистості».

Оцінка результатів відбувалася за 10-бальною шкалою:

якщо випробований знаходив правильне значення

від 40 до 50 слів, то у результаті отримував 10 балів;

від 30 до 40 слів – 8-9 балів;

від 20 до 30 слів – 6-7 балів;

від 10 до 20 слів – 4-5 балів;

менше 10 слів – не більше 3 балів.

Результати 9,5-10 балів свідчать про високий рівень розвитку пасивного словникового запасу, 8-9 балів – про середній рівень розвитку і 4-7 балів – про низький рівень.

За результатами проведеної методики нами зроблено висновки: у 48,4% опитаних високо розвинений пасивний словниковий запас, оскільки студенти не довго думаючи, відповідали правильно й точно. Це засвідчило достатню розвиненість уваги, уяви та творчого мислення у респондентів. Не відчувалося страху в цих опитаних під час їхніх публічних виступів. У 29% респондентів виявлено середній рівень словникового запасу. У цих студентів відчувалися певні труднощі із запам'ятовуванням слів, тлумаченням понять. У 22,6% студентів встановлено низький рівень пасивного словникового запасу. Респондентам цієї групи було важко запам'ятати слова, з'єднати їх за семантикою в одну групу, важко було пояснити, чому саме за таким принципом були розподілені поняття. Дане дослідження викликало в студентів деякі труднощі, проте при детальнішому поясненні, при повторях деяких груп слів, вони впоралися із завданням.

При виконанні методики «Визначення активного словникового запасу» майбутнім керівникам пропонувалася картинка, на якій зображені люди та різні предмети, пов'язані з майбутньою професією. Упродовж 5 хвилин студенти повинні були якомога детальніше розповісти перед аудиторією про те, що змальоване на цій картинці. При цьому фіксувалася частота вживання респондентом різних частин мови, складних конструкцій зі сполучниками та вставними конструкціями, що давало змогу робити висновки про рівень розвитку його мовлення.

Аналіз виконання студентами методики уможливило такі висновки: 36,1% досліджуваних продемонстрували високий рівень вмінь та навичок публічного мовлення. Варто зауважити, що ця група майбутніх керівників вільно володіла мовним матеріалом. Їхні розповіді були цілком логічні та структуровані, майже не було помилок у мовленні. Незважаючи на те, що ці виступи були публічними, не відчувалося у мовленні студентів цієї групи бар'єрів: страху, браку повітря у відповідний момент мовлення, заїкання, тихого голосу, занадто швидкого темпу мовлення.

У 41,9% опитаних виявлено середній рівень розвитку вмінь та навичок публічного мовлення. Варто зазначити, що в цих студентів були деякі труднощі з описом картинки. У їхньому мовленні

простежувалися плеоназми, вони вживали слова-паразити типу «ну», «як от», «е», відчувалося деяке хвилювання, яке утруднювало виступ, незацікавленість у предметі мовлення, залежність від конспекту тощо.

22% респондентів продемонстрували низький рівень розвитку вмінь та навичок публічного мовлення. У цих студентів були певні труднощі як з описом самої картинки, так і з завданням виступити перед усією аудиторією. У студентів цієї групи виявлено високу залежність від конспекту, велику кількість слів-паразитів у публічному виступі, невміння чітко та послідовно викладати думки, нечітку дикцію, невпевненість у собі, заїкання, брак повітря у відповідний момент мовлення, тихий голос, невміння чітко артикулювали окремі звуки.

У мовленні студентів переважали такі частини мови як іменники та дієслова (учні, школярі, колеги, колектив, нарада, провести, збиратися, наголошувати, визначати, пропонувати, проектувати, досліджувати тощо), вони складали більше половини всіх слів. Окрім того, траплялися прикметники в початковій формі (екстремальний, потрібний, великий, стислий, маленький тощо), займенники (він, вони, вона, дехто тощо), які вживалися студентами досить часто. У мовленні респондентів було виявлено багато прийменників (до, у, на тощо) і сполучників, особливо часто вживався сполучник «і». Рідше у мовленні зустрічалися прислівники та прикметники у порівняльному ступені. Більше того, у мовленні студентів дуже рідко вживалися такі особливі форми дієслів, як дієприкметники та дієприслівники та дієприкметникові звороти.

Нами було використано анкету «Публічне мовлення у професійній діяльності» з метою визначення майбутніми керівниками дефініції «публічне мовлення» та його ролі в майбутній професійній діяльності.

На запитання анкети «Чи відчуваєте ви труднощі у спілкуванні?» 16,1% респондентів відповіли «так», 56,1%, а 27,8% опитаних зазначили: «Залежно від обставин».

На запитання: «У яких сферах спілкування ви відчуваєте труднощі?» 27,8% опитуваних відповіли: «У навчанні, в усних публічних виступах», 72,2% студентів дали відповідь: «У професійній діяльності».

Щодо запитання: «Яка форма спілкування найчастіше використовується у професійній діяльності майбутнього керівника навчального закладу?», то більшість студентів (83,9%) обрали діалогічну форму, відповідно монологічну форму обрало 16,1% респондентів.

На запитання анкети «Що таке публічне мовлення і які його характерні особливості?» тільки 22,6% студентів дали правильне визначення і схарактеризували його основні ознаки. 48,4% респондентів хоч і мають уявлення про публічне мовлення, проте не змогли дати конкретної відповіді щодо його основних характеристик. 29% студентів взагалі не розкрили поняття «публічне мовлення» і не визначили основні характерні особливості даного феномену.

Наступне запитання стосувалося важливості публічного мовлення у майбутній управлінській діяльності. Аналіз відповідей на це питання дало

можливість констатувати, що 56,1% студентів оцінили значення навичок публічного мовлення «як дуже важливі», 31,1% респондентів – «як важливі» і лише 12,8% опитаних «як неважливі».

Серед причини утруднення або неготовності до публічного мовлення майбутні керівники назвали наступні: негативна установка щодо спілкування – 16,1% респондентів; відсутність навичок публічного мовлення у професійній діяльності – 22,5% опитаних; відсутність мотивації – 35,3%; страх не досягти комунікативної мети – 26,1%.

Щодо чинників, які покращують процес публічного мовлення, студенти відмітили наступні: високий рівень мовних знань та комунікативної культури – 29,0%; психологічна готовність до публічного мовлення – 35,4%; знання техніки проведення публічного мовлення – 22,6%; обізнаність з мовленнєвим етикетом – 12,9%.

Висновки. Отже, в структурі публічного мовлення майбутніх керівників нами виокремлено такі компоненти: когнітивний, комунікативно-операційний, експресивний. Під час наукового пошуку нами визначено рівні сформованості навичок публічного мовлення у студентів – майбутніх керівників закладів освіти. У критерії їх оцінювання було закладено такі показники, які складають основу публічного мовлення: нормативність, лексичне багатство, образність мовлення та використання засобів логіко-емоційної виразності читання під час усних висловлювань; досконале володіння технічними показниками виразного мовлення та виразно-сценічна компетенція; використання в мовленні невербальних засобів виразності.

Аналіз результатів констатувального етапу експерименту показав, що низький рівень сфор-

мованості навичок публічного мовлення спостерігається у 27,8% респондентів експериментальної групи; достатній рівень мають 56,1% опитаних і лише 16,1% майбутніх керівників продемонстрували високий рівень. Основну причину такого стану готовності респондентів вбачаємо у недостатній професійно-мовній підготовці майбутніх керівників ЗНЗ; недостатньому рівні знань про мову і мовлення, низькому рівні мотивації оволодіння професійними мовленнєвими вміннями та отримання мовленнєвого досвіду в межах активних форм навчання.

Зазначимо, що ефективне формування навичок публічного мовлення можливе за умови перебудови змісту викладання навчальних дисциплін, посилення їхньої проблемності в контексті сучасних вимог діяльності; усвідомлення студентами значущості професійного мовлення у їхній майбутній фаховій діяльності; кваліфікований відбір професійної лексики, пропонованого мовного матеріалу з урахуванням частотності використання його в управлінській сфері; використання методів, які стимулюють комунікативну активність майбутніх керівників у навчальному процесі, введення у навчальний процес ВНЗ тренінгового курсу, спрямованого на формування вмінь та навичок публічних виступів, спецкурсу «Ораторське мистецтво».

Перспективи дослідження. Стаття не вичерпує всіх аспектів проблеми, розкриваючи простір для подальших наукових пошуків, зокрема розробка тренінгових занять, проведення формувального етапу експерименту з метою формування вмінь та навичок публічного мовлення у майбутніх управлінців.

Список літератури:

1. Бабич Н. Д., Герман К. Ф., Скаб М. В. та ін. Культура фахового мовлення: навч. посібник для студ. вищих навч. закл. / Надія Денисівна Бабич (ред.). – 2. вид. – Чернівці: Книги – ХХІ, 2006. – 496 с.
2. Безгодова Н. С. Формування професійного мовлення майбутніх учителів природничого профілю: дис. канд. пед. наук: 13.00.02 / Безгодова Надія Семенівна. – Херсон, 2009. – 267 с.
3. Білодід І. К. Сучасна українська літературна мова / І. К. Білодід. – К.: Наукова думка, 1969. – 436 с.
4. Бороздина Г. В. Психологія делового об'єднання / Г. В. Бороздина. – М.: Инфра-М, 2001. – 295 с.
5. Вахницька М. Г. Професійно-мовленнєва підготовка педагога в умовах багатомовності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.02 «Теорія і методика навчання» / Вахницька Минодора Григорівна; Херсон. держ. ун-т. – Херсон, 2007. – 23 с.
6. Вікторова Л. В. Формування професійно-термінологічної компетентності студентів вищих аграрних навчальних закладів у фаховій підготовці: дис. канд. пед. наук: 13.00.04 / Вікторова Леся Вікторівна. – Київ, 2009. – 257 с.
7. Десяева Н. Д. Культура речи педагога: учебное пособие для студентов высших учебных заведений / Н. Д. Десяева, Т. А. Лебедева, Л. В. Ассуирова. – М.: Издательский центр «Академия», 2003. – 189 с.
8. Зубков М. Г. Сучасна українська ділова мова. – Харків: Торсінг, 2003. – 446 с.
9. Киселева Л. Д. Педагогический совет как жанровая разновидность публичного профессионального полилога: автореф. дис... канд. пед. наук / Л. Д. Киселева. – Ярославль, 2004. – 24 с.
10. Климкина Е. В. Формирование профессионально-речевой культуры педагога в процессе обучения в вузе: дис. канд. пед. наук: 13.00.08 / Климкина Екатерина Васильевна. – М., 2001. – 171 с.
11. Коваль А. П. Культура ділового мовлення. – К.: «Вища школа», 1977. – 296 с.
12. Костриця Н. М. Формування українського професійного мовлення у студентів ВНЗ економічної освіти України: автореферат дис. канд. пед. наук: спеціальність 13.00.02 «Теорія і методика навчання української мови» / Н. М. Костриця. – К., 2002. – 16 с.
13. Лісовий М. І. Критерії і рівні сформованості культури професійного мовлення у студентів вищих медичних навчальних закладів // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – Київ – Вінниця, 2005. – Вип. 7. – С. 370–376.
14. Лісовий М. І. Педагогічні умови розвитку культури професійного мовлення студентів-медиків у вищих навчальних закладах // Наукові записки ВДПУ. Серія: Педагогіка і психологія. – Вінниця, 2005. – Вип. 12. – С. 32–34.
15. Михальская А. К. Основы риторики / А. К. Михальская. – М.: Просвещение, 1996. – 416 с.
16. Філософський енциклопедичний словник / під ред. В. І. Шинкарук. – Київ: Абрис, 2002. – 742 с.

Киричок И.И., Боровик Н.М.

Нежинский государственный университет имени Николая Гоголя

РАЗВИТИЕ НАВЫКОВ ПУБЛИЧНОЙ РЕЧИ У БУДУЩИХ РУКОВОДИТЕЛЕЙ ОБЩЕОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ УЧЕБНЫХ УЧРЕЖДЕНИЙ

Аннотация

Охарактеризовано публичное выступление как жанр разновидности речевой деятельности, выделены основные составляющие структуры публичной речи будущих руководителей общеобразовательных учреждений. В структуре публичной речи будущих руководителей схарактеризованы следующие компоненты: когнитивный, коммуникативно-операционный, экспрессивный. Предметом исследования авторов является анализ результатов констатирующего эксперимента, в частности, критерии, показатели и уровни сформированности навыков публичной речи у будущих руководителей общеобразовательных учреждений. На констатирующем этапе исследования у будущих руководителей экспериментальной группы выявлено три уровня сформированности умений и навыков публичной речи: эмпирически-интуитивный (низкий) уровень; репродуктивный (средний) уровень; реконструктивно-творческий (высокий) уровень сформированности умений и навыков публичной речи. Определены основные условия формирования навыков публичной речи будущих управленцев.

Ключевые слова: будущий руководитель общеобразовательного учреждения, публичная речь, речевая деятельность, уровни сформированности навыков публичной речи.

Kirichok I.I., Borovik N.M.

Nizhyn State University named after Mykola Gogol

SKILLS DEVELOPMENT PUBLIC SPEAKING AT THE FUTURE LEADERS OF SECONDARY EDUCATION INSTITUTIONS

Summary

Author determined public appearance as a genre kind of speech, singled out key aspects of the structure of public broadcasting future leaders of educational institutions. The structure of public broadcasting future leaders Author determined the following components: cognitive, communicative and operational, expressive. The subject of the study authors is the analysis of ascertaining experiment, in particular, criteria, indicators and levels of skills of public broadcasting in the future leaders of educational institutions. In konstatuvalnomu stage study of the future leaders of the experimental group identified three levels of skills and abilities of public broadcasting: the empirical-intuitive (low) level; reproductive (average) level; reconstructive and creative (high) level of formation of skills of public speaking. The basic terms of the skills of future managers of public broadcasting.

Keywords: future heads of educational institutions, public speech, speech activity, levels of formation of skills of public speech.